بە بۆن کەوتنی نەتەوەیەك لە ” بۆنی بنیادەم” ی جەلیل کاکەوەیس دا .... محەمەد تەها حوسێن

ڕۆمانی ” بۆنی بنیادەم ” ی ڕۆمان و چیرۆکنووسی بەناوودەنگی کورد هاوڕێم ” جەلیل کاکەوەیس ” م خوێندەوە، چێژێکی ئەدەبی زۆرم لێ وەرگرت. لەوانەیە ئەم چێژە بەستراوەی باش چنینی خەیاڵ و جوان داڕشتنی زمان و پاکی هاڕمۆنیای ڕوداوەکان و نزیکی ڕۆحی مەولانا بێ لە ڕۆحی من و مامۆستای گەورە جەلیل کاکەوەیس.

ڕۆمانەکە مانیفێستۆیەکە بۆ لێبوردەیی و هێنینەوەیەکە لە تووڕەیی و تابلۆیەکە لە ڕەنگاڵەیی، کە هەمیشە دەمانباتەوە سەر جیاوازیەکان و ڕیتمە سەرسامکەرەکانی دەنگ و ڕەنگە جوداکان. مامۆستا جەلیل دۆنادۆنی ڕۆحی مەولانا خالید بووە و لە ژێر گوشاری نادادپەروەری و ناشیرینی و تاڵی و تێشی ئەم زەمەنەی ئێمە گەڕاوەتەوە زەمەنەکەی مەولانای نەقشەبەندی و هەموومان بەیەکەوە دەباتە هیندوستانی فرچکگرتوو بە ڕۆحی بوزا بۆ خزمەت شا عەبدوڵڵای نەقشبەند بەو مەرامەی لە ڕۆحی ئەو بنۆشین و بە هۆشی ئەو ببینین و لەسەر دەستی ئەو فێری ئێستاتیکای جیاوازیەکان و بەزم و نەزمی ئاوازەکانی دڵ و دەروونە پاکەکان بین.

لەم سەفەرەیدا کاکەوەیس لە خزمەت مەولانا خالید بۆ ماوەی چوار مانگ خەڵوەتی هەڵبژارد و من لای خۆمەوە حەزم دەکرد منیشی لەگەڵ بوام بەڵکو نەمهێشتبا ئەم چوار مانگەی بەس بێ و هەر نەبوا بەیەکەوە زیاترمان لە ڕۆحی مەولانا نۆشیبایە. زەمەنی کاکەوەیس لەم ڕۆمانەدا سەرەتا هێواشە تا بە هاوڕێیەتی مەولانا دەگاتە هیند و پاشان لە گەڕانەوەیاندا کەمێ خێرایی زیاد دەکا و لەوانەشە ئەم خێراییە زیاتر لە نەستی کاکەوەیسەوە پەیوەست بێ بە زووتر گەیشتنەوە نیشتمان بۆ ئەوەی هەر بەتەنها ئەوەی لەم گەشتە ڕۆحانیە چنیویەتەوە بەتەنها نەیخوا و بەشی هەموو ئەوانەی لێ بدا کە وەك ئەو تینووی بەرزبوونەوەیەکی وەجد ئامێزن بۆ سەری سەرەوە و وەك ئەو ئومێدی هاتنە ئارای هەموو ئاواتەکان دەکەن و ئارەزووی نیشتنەوەی ڕقە ئەستوورەکانی وڕاتخۆرکەکان دەکەن بۆ ئەوەی بە

هۆشێکی مەولانایی و بە ڕۆحێکی شاهانە، ئەمما شاهانەی سۆفیانە بێنەوە ئاستی خەڵکەکەی خۆیان و چیتر لە لووتکەی چیاکانی سامانەوە سەیری ئینسانە ئاساییەکان نەکەن.
زمانی مامۆستا جەلیل لە “بۆنی بنیادەم” دا لەوپەڕی جوانی و شیرینیەتی، وشەسازیەکی شارەزایانەی تیایە و بێ گرێ و گۆڵە و ئاوازی ریتمە زمانەوانیەکە لەگەڵ خۆیدا دەمانبات و نامانوەستێنێ.
تەکنیکی بەکارهاتوو شێوازێکی هونەریانەی پێوە دیارە و گێڕانەوەی نەخستۆتە ئەستۆی تاکە گێڕەرەوەیەك و گرنگ لەم ڕۆمانەدا ئەوەیە دوو یادگە یەکێکیان زیندوو و ئەوەی تریان نوسراو لە نێو دەفتەرەکەی میرزا فەتۆ تێکەڵی یەکتر دەبن و بوونەوەرەکانی نێویان تا دوا ساتی ڕووداوەکان هاوڕێی یەکترن.

یەکێتی زەمەن بە هەستیاری سیناریزە کراوە و کاکەوەیس ژیرانە توانیویەتی دوو زەمەنی دوور لە یەکتر کە دوو سەدەی جیاوازن بخاتەوە نێو یادگەی کوردەواری، و ئەوەشمان بیردەخاتەوە کە حەیف زەمەن بۆ لەوێ ڕۆژێوە هیچی نەهاتۆتە سەر و ئەوەتا دنیا لەم دوو سەدەیەدا گۆڕا کەچی ئێمە مانان و سەردارەکانمان هەر لەم بەر و ئەوبەر و ئەمسەر و ئەوسەرین و تۆزقاڵێ هزرمان لە میزاج جیانەکردەوە و هەردەم کۆیلەی شادیە ساتەوەختەکان بووین و نەمانتوانی شادی بۆ هەموو کاتێك درێژە پێبدەین و وەك یەك بیبەشینەوە.
کاراکتەرەکانی نێو ڕۆمانەکە هەر یەکەیان کەسەکانی سەردەمەکانی خۆیانن، بینین و هەڵبژاردنەکانی کاکەوەیس لە ڕووی سینۆگرافیشەوە وریایانەیە و ئەو توانیویەتی کەرەستەی دیمەنەکانی ڕووداوەکانی نێو ڕۆمان بە باشی و لێزانانە بدۆزێتەوە و بیانخاتەوە شوێنی خۆیان، هوشیاری بە سازکردنی سینۆگرافیانەی دیمەنەکان هۆشێکی دەرهێنەرانەی دەوێ و بێ ئەم توخمە زەمەنەکان ناناسینەوە.
جەلیل کاکەوەیس لەم ڕۆمانەیدا هەمووومان دەخاتە نێو سرووتگەلی سۆفیانەوە و بە رۆحە ناسك و دڵە ڕووناکەکەی خۆی داوای ڕووناکایی بۆ هەموو ئەو دڵانە دەکا کە ڕەشهەڵگەڕاون و ترووسکاییەك لە گەشانەوەیان تیا نەماوە، چون چیدی بەرگەی ئەم وەستانە زەمەنیە ناگرین، زەمەنی ئەم ڕۆمانە لە زۆر دوور و لە مێژەوە دەست پێدەکات یاخود جوانترە بڵێین بۆ زۆر دوور دەگەڕێتەوە، بەڵام ساتەوەختەکانی ئێستا کە لێیانەوە دەچینەوە خزمەت مەولانا خالید، لای کاکەوەیس هەمان زەمەنە و ئەمەش ڕێك ئەو زەمەنە میتۆلۆژیەیە کە داریوشی شایگان لە کتێبی” بتە زەینیەکان و یادەوەریە ئەزەلیەکان” باسی دەکا و بەو بازنەیەی دەچوێنێ کە لە هەر کوێیەکیەوە

دەستپێبکەی دەگەڕێیتەوە هەمان خاڵ. زەمەنی میتۆلۆژی لەم ڕۆمانەدا زەمەنی ڕوودانی هەرچی ڕووداوی نێو ڕۆمانەکەیە و هەر ئەوەشە ئەو بەد بەختیەی مەولانا وێڵی زەمەنێکی تر دەکا بۆ ئەوەی هەموومان تیایدا وەك یەك دەرنەکەوینەوە.

کاکەوەیس دەیەوێ زەمەنی کوردی بۆ زەمەنە باشلاریەکە وەرگێڕێ و هەر ئەڵقەیەکی بۆ ئەوەی تر ببێ بە هێز و ئینێرژی و تیایدا تین و تاقەت بۆ چالاکیەکانی نێو ئەڵقە لە دوایەکەکان کۆکاتەوە و جیاوازی زەمەنەکان بە جودایی چالاکیە ئینسانیەکانەوە بناسرێنەوە. ئەو سێفیانە وشە و قەڵەم و کاغەزی خۆش دەوێ و کە دەشیانڕازێنێتەوە تێکست دەخەنە سەما و لەگەڵیشیدا خوێنەر بە سەماوە لەسەر ئاوازی ڕووداوەکان بەستراوەی زنجیرەیەکی یادەوەری و بەسەرهاتەکان دەکا تا ئەو دەمەی بە حەمدەلەیەك خۆی دەحەسێنێتەوە.
دەستخۆشی لە برای گەورە و هاوڕێی هەرە پاك و بێگەردم ڕۆمانووسی گەورە جەلیل کاکەوەیس دەکەم، بە ڕاستی ” بۆنی بنیادەم ” هەمان بۆنی ڕۆمانە جیهانیەکانی لێدەهات و تام و چێژیشی لەوان کەمتر نەبوو.